

Oponentní posudek na diplomovou práci Zdeňky Sklenářové *Vzestup a pád Strany zelených*.

Obsah:

Předmětem práce je vývoj Strany zelených, především v období let 2006-2010. Výzkumná otázka zní: „...jaké byly příčiny volebního neúspěchu strany v roce 2010 a proč se straně nepodařilo obhájit svoji pozici z minulých voleb?“ (s. 7)

Základní hypotéza zní, že příčinou odklonu voličů od Strany zelených a neúspěchu ve volbách v r. 2010 byl vnitrostranický rozkol, na který voliči reagovali negativně (s. 7 úvod, s. 75 závěr). V samotné stati ale není tato vazba bohužel nijak ověřována nebo dokládána – v tom smyslu, že by autorka zvolila nějaká kritéria, podle kterých by mohla soudit, že se potvrzuje právě tento výklad – , jednotlivá sdělení jsou prostě jen seřazena za sebou. Jako by autorka předpokládala, že jelikož se věc A stala dříve a věc B později, znamená to, že věc A musí být nutně příčinou věci B, souvislost je tedy zřejmá a nevyžaduje ani explikaci, ani jiný důkaz. Časová souslednost sama o sobě ale samozřejmě není důkazem.

Není také jasné, jakou povahu tento rozkol podle autorky vlastně měl, co voliči od Strany zelených podle autorky vlastně očekávali a jaké charakteristiky se tedy snaží ve své práci postihnout. V úvodu autorka např. soudí, že voliči viděli ve Straně zelených „neotřelý prvek...jenž by mohl do české politiky vnést nový proud“ a protože toto očekávání strana nenaplnila, voliči se od ní odvrátili (s. 7). Totéž zopakuje v kap. 6.5. jakémsi předčasném závěru, kde hovoří o voličském očekávání „změny politického chování“ (s. 71). To by podle mě ukazovalo spíše na to, že motivací voličů byla nějaká forma odporu vůči establishmentu, nebo moralizující apel a la Unie svobody, než povaha vnitrostranického dění, konfliktnost/nekonfliktnost. Tomu by ostatně napovídalo také tvrzení o morálním kreditu Strany zelených jako vysvětlení úspěchu v r. 2006 a narušení tohoto kreditu postojem Strany zelených v případě Jiřího Čunka (s. 71, 75). Bohužel, ve stati práce není ani stopy po „aféře Čunek“, tím méně po snaze nalézt nějaký způsob otestování vazby mezi postojem Strany zelených v této věci a volebním výsledkem.)

Jestliže ale autorka přesto předpokládá, že příčinou odklonu voličů byl vnitrostranický konflikt, o jaký konflikt šlo? V úvodu je za příčinu označen obsahový spor, rozdíl mezi realisty a fundamentalisty (s. 8), nebo realisty a ekologickými radikály (abstrakt: „...realisty uvědomující, že pokud chtějí prosadit svoji politiku, budou muset přistoupit na řadu kompromisů a mezi ekologickými radikály, kteří chtějí prosadit buď všechno anebo nic“). Potíž je ale v tom, že ani tato linie není v samotné stati nijak rozvíjena. Obsahovým sporům, které jsou podstatou zmíněného štěpení jsou v celé práci věnovány jen dva odstavce na s. 40-41 (kde je uveden jeden příklad), s rezervou ještě dva odstavce na s. 34-35 a tři odstavce na s. 44-45 (které se alespoň dotýkají ideových sporů, byť nikoli zmíněného štěpení). Jinak je konflikt ve Straně zelených nazírán vlastně jako čistě personální (tato optika – jakkoli možná, byla-li by hlouběji materiálově založená – je myslím jedním z dobrých příkladů závislosti autorčina sdělení na použitých zdrojích, viz níže). V závěru se autorka k argumentaci výše zmíněným štěpením také již vůbec nevrací.

Po teoretické stránce je práce velmi slabá. Kapitola 1.1. sice rozebírá v rozsahu jedné strojopisné stránky Sartoriho teorii stranických systémů, ale pro zbytek práce nemá těchto pár odstavců žádný význam, jsou zcela samoúčelné. Provedená klasifikace neslouží ve vlastní stati k žádnému vysvětlení a v závěru se již také neobjeví. Zmíněná kapitolka je ale zároveň

jedinou teoretickou pasáží celé práce a vlastně jediným metodologickým prvkem. O použitých metodách, ať v širším nebo užším slova smyslu, se nic nedozvíme ani v úvodu, nepočítám-li za osvětlení metody formulaci, podle níž bude autorka svou hypotézu ověřovat „pomocí studia stranických materiálů SZ, odborných studií, výzkumu veřejných preferencí a porovnáváním volebních výsledků“ s. 7).

Práce má obecně silně deskriptivní charakter. Autorka nepochybně vstřebala nemalý objem domácí politické publicistiky i novinového zpravodajství, ale mimo stylistiky převzala z těchto zdrojů také většinu věcných informací, čímž nutně předem determinovala charakter své vlastní výpovědi, jak strukturálně (důraz na vnější, jevové charakteristiky), tak normativně. Co je však horší, právě s pomocí těchto zdrojů téma také strukturovala. Místo vlastního problémového členění na základě teorie sleduje její práce problémovou linku domácí publicistiky, přičemž chronologický způsob výkladu tento jev ještě posiluje.

Práce se formálně opírá o čtyři typy zdrojů – novinové texty; výsledky průzkumů veřejného mínění a statistické údaje související s volbami; údaje z webové stránky Strany zelených a odborné texty. Poslední typ je ale ve vlastní analýze marginální a výklad je spíše chronologickým sledem údajů vybíraných postupně z prvních tří zdrojů. To je samozřejmě do jisté míry vysvětlitelné relativní skromností českých odborných textů k tomuto problému. Autorka se však ani nepokusila využít cizojazyčných textů k problému zelených stran obecně, nebo konkrétně v jiných zemích, odkud by mohla načerpat inspiraci pro teorii, metody zkoumání nebo konkrétní problémy, které by bylo možno komparovat. V práci se objeví pouze jeden cizojazyčný text, příspěvek, který byl publikován v českém sborníku a použit je k vyložení irelevantního problému (s. 33). I krátká pasáž o stranické rodině zelených obecně (kap. 1.2.) je podána pouze s odkazy na české zdroje.

Konečně, normativní rozměr práce je nepochybně legitimní, ale explicitně normativní poznámky nelze trusit do textu jako by autorka aktérům radila, co měli dělat (např. co by si měli fundamentalisté uvědomit s. 41, nebo co mělo udělat v r. 2008 stranické vedení s. 76).

Forma:

Citační styl je použit zmatečně. Základem je harvardský model, ten je ale opakovaně narušován kontinentálním modelem tj. poznámkami pod čarou, které neslouží k dovysvětlení, ale k umístění odkazu na zdroj (např. 33, 36, 39, 44 atd.).

Práce má předepsaný rozsah a bibliografická informace o použitých zdrojů jsou v závěrečném seznamu literatury úplné u všech tištěných zdrojů, sporným se mi jeví část elektronických zdrojů (pod nadpisem „internetové zdroje“).

S tím souvisí, že členění seznamu literatury – věc jinak chválihodná – je provedeno velmi zmatečným způsobem. První část seznamu má podle autorky pokrývat „knižní zdroje“, zahrnuje však vedle knih a příspěvků ve sbornících také články, v jednom případě v odborném žánru (Koubek), v druhém případě v publicistickém žánru (Charvát). Další odborné články jsou pak nelogicky uvedeny mezi „elektronickými prameny“, kde najdeme jak články z časopisů, které však autorka stáhla z elektronických archívu těchto časopisů a proto nejspíš usoudila, že jde o elektronické zdroje (např. Havlík, Kopeček; Kyloušek; Pečínka 2006 nebo Šaradín). Do stejné kategorie je zařazena také jedna použitá diplomová práce, vysvětlení je patrně stejné.

Samostatnou kapitolou jsou překlady a pravopis. Zejména s označením Strany zelených má autorka značné problémy. Bylo by jistě legitimní používat varianty Strana zelených a příp. Zelení, ale autorka používá průběžně i další kombinace, u nichž není zcela jasné, zda jsou výrazem terminologické nesoustavnosti nebo prostě překlepem: např. Strana Zelených (titulní list), strana zelených (např. 44, 46), nebo zelení (příčemž tím nejsou myšleny ekologické strany obecně, ale Zelení, např. s. 7, 35, 38, 40, 53, 64 atd.). Najít můžeme i další překlady (např. Geen Party na titulním listu, nesoulad tvaru substantiva a adjektiv v předposlední větě s. 8, politickou s. 10, Tošovského s. 29, vyplívá s. 70, nad – and s. 74, zákonodárci volily prezidenta s. 75, slně s. 75) nebo některé neotřelé novotvary (např. rychloschvalování s. 61, loutkovláda s. 66).

Shrnutí: V této podobě práci nedoporučuji k obhajobě.

Martin Polášek, 24.1.2012